

Asia

EU; Terveys; Komission tiedonanto EU:n syöväntorjuntasuunnitelmasta

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 3.2.2021 tiedonannon EU:n syöväntorjuntasuunnitelmasta ("Europe's Beating Cancer Plan", COM(2021) 44 final), joka on tärkeä prioriteetti komission julkaisemassa Euroopan terveysunionissa. EU:n terveysministerien on tarkoitus käydä keskustelu syöväntorjuntasuunnitelmasta epävirallisessa videokokouksessa 16.3.2021.

Suomen kanta

Suomi suhtautuu myönteisesti komission antamaan laaja-alaiseen EU:n syöväntorjuntasuunnitelmaan. Pidämme erityisen hyvänä, että suunnitelma perustuu "terveys kaikissa politiikoissa" –lähestymistapaan esitettyjen toimien ulottuessa useille eri politiikanaloille.

EU:n syöväntorjuntasuunnitelma istuu hyvin suomalaiseen käsitykseen hyvästä syövän kokonaisvaltaisesta hoidosta ja Suomen tulee olla aktiivinen toimija laaja-alaisen syöväntorjuntatyön edistämiseksi.

Suuri osa EU:n syöväntorjuntasuunnitelman sisällöstä toteutuu Suomessa, mutta jotta suomalainen syövän hoito säilyy kansainvälisessä kärjessä, tulee syövän hoidon kaikkia osa-alueita diagnostiikasta hoitoon ja kuntoutumiseen jatkuvasti kehittää tutkittuun tietoon perustuen.

Suomi on vahvasti sitoutunut syöväntorjuntaan. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on keskeinen osa Suomen kuntasektorin ja alueiden tehtäväkenttää.

Suomi pitää erityisen myönteisenä sitä, että komissio esittää syöväntorjuntasuunnitelmassa oma-aloitteisesti syövän ehkäisemiseksi EU-tason toimia, joissa kansanterveysnäkökulma on selvästi nostettu sisämarkkinapolitiikan rinnalle. Tupakkapolitiikassa tämä on näkynyt aiemminkin jopa harmonisoidussa lainsäädännössä, mutta uusia avauksia ovat komission viittaukset mm. alkoholiverodirektiivien ja matkustajatuontioikeuksien tarkasteluun ja erittäin merkittävään alkoholiuomien pakollista terveysvaroitusmerkintää koskevaan komission asetusehdotukseen vuoden 2023 loppuun mennessä. Suomi pitää välttämättöminä esitettyjä toimia alkoholin kokonaiskulutuksen laskemiseksi sekä korostaa, että alkoholimerkintöihin tulisi sisältyä maininta alkoholin syöpävaarallisuudesta.

Suomen tupakkalain tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. Tältä osin Suomi pitää tärkeänä kaikkien uusien tupakka- ja nikotiinituotteiden säätelyä EU-tasolla, mukaan lukien nikotiinipitoisuus ja makuaineet.

Suomi katsoo, että syöväntorjuntasuunnitelman rahoitussuunnitelmassa tulisi EU4Health -ohjelman sisällä painottaa moninaisia syövänehkäisyn toimia. Suomi painottaa, että syövän riskitekijöihin ja determinantteihin pureutuvilla EU:n, kansallisen ja paikallisen tason kansanterveystoimilla vaikutetaan syövän lisäksi myös muiden suurten kansansairauksien ehkäisyyn ja väestön kokonaisterveyden edistämiseen.

Terveellisillä elämäntavoilla voidaan lapsuusajasta lähtien ehkäistä tarttumattomia tauteja. Tämän vuoksi Suomi pitää tärkeänä tavoitetta edistää terveellisen kouluruuan tarjontaa EU:n jäsenmaissa.

Suomi kiinnittää huomiota siihen, ettei syöväntorjuntaohjelmassa viitata juuri lainkaan työperäisiin syöpiin, joiden ilmaantuvuudeksi on Suomessa arvioitu n. 1000 ja EU-tasolla peräti n. 120 000 tapausta vuosittain. Kaikista syövistä vähintään 8% on arvioitu aiheutuvan työperäisestä altistumisesta. Työperäiset syövät tulisi terveys kaikissa politiikoissa -lähestymistavan mukaisesti huomioida läpileikkaavasti myös syöväntorjuntaohjelmassa. Tuloksiin pääsemiseksi tarvitaan laajapohjaista yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Syöpäepäilyjä tutkittaessa ja syöpäpotilaita hoidettaessa tulee aina arvioida myös mahdollista työperäisyyttä, jotta ammattitautitapaukset kirjautuvat oikein tilastoihin ja potilaat saavat heille lain mukaan kuuluvat sosiaaliturvaedut. Myös EU:n karsinogeeni- ja mutageenidirektiivin päivittämistä tulee edelleen jatkaa työperäisten altisteiden sääntelyn kattavuuden ja suojelun tason parantamiseksi.

Suomen kansallinen syöpäkeskus ja alueelliset syöpäkeskukset yliopistosairaaloiden yhteydessä muodostavat vahvan syöpätoimijan. Kansallisen syöpäkeskuksen tavoitteena on parantaa syövän seulontaa, diagnostiikkaa ja hoitoa sekä edistää syöpätutkimusta Suomessa. Lisäksi tavoitteena on turvata yhdenvertainen ja laadukas hoito asuinpaikasta riippumatta sekä hillitä lääkekustannusten kasvua.

Keskeinen osa syöpäpotilaan kokonaisvaltaista hoitoa on yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa huolehtia syöpäpotilaan kuntoutumisesta ja tuesta kohti arjessa selviytymistä.

Pääasiallinen sisältö

EU-tasolla halutaan vahvasti tavoitella syövän ennaltaehkäisyä ja parantaa syövän hoidon elementtejä. Suunnitelma kattaa syöpäsairauden koko hoitopolun ennaltaehkäisystä ja varhaisdiagnostiikasta syövän hoitoon, syöpäpotilaiden elämänlaatuun ja syövästä selvinneiden elämänlaatuun ja kuntoutumiseen.

EU:n syöväntorjuntasuunnitelma ulottuu useille eri politiikanaloille, kosketuspintoja on työllisyyden, koulutuksen, sosiaalipolitiikan ja tasa-arvon alueilla sekä maatalouden, energian, ympäristön ja ilmaston sekä liikenteen, koheesiopolitiikan ja verotuksen alueilla.

EU:n syöväntorjuntasuunnitelma sisältää kymmenen lippulaivahanketta ja lukuisia tukitoimia. Suunnitelmaa toteutetaan monien rahoitusvälineiden kautta ja torjuntatoimiin

varataan yhteensä neljä miljardia euroa (mm. EU4Health-ohjelma, Horisontti Eurooppa-ohjelma ja digitaalinen Eurooppa ohjelma).

Syöväntorjuntasuunnitelman keskeisiä toiminta-alueita ovat

Ennaltaehkäisy: Tupakkatuotteiden käytön vähentämisen tavoitteena on, että vuoteen 2040 mennessä väestöstä alle viisi prosenttia käyttää tupakkatuotteita. Lisäksi tavoitteena on vähentää haitallista alkoholin käyttöä, ympäristön pilaantumista ja vaarallisten aineiden käyttöä. ”HealthyLifestyle4All”-kampanjalla edistetään terveellistä ruokavaliota ja liikuntaa. Infektioiden aiheuttamien syöpien ehkäisemiseksi syöpäsuunnitelman tavoitteena on rokottaa vähintään 90 prosenttia tytöistä HPV-infektiota vastaan EU:ssa ja lisätä merkittävästi poikien rokotuksia vuoteen 2030 mennessä.

Syövän varhainen havaitseminen: Parannetaan hoitojen saatavuutta, laatua ja syövän diagnostiikkaa. Autetaan jäsenmaita varmistamaan, että väestölle on turvattu rintasyövän, kohdunkaulan syövän ja suolistosyövän seulontoihin pääsy vuoteen 2025 mennessä. Tämän saavuttamiseksi ehdotetaan uutta EU:n tukemaa syövän seulontajärjestelmää.

Diagnosointi ja hoito: Varmistetaan paremmin integroitu ja kokonaisvaltainen syövän hoito ja puututaan eriarvoisuuteen hoidon saatavuudessa. Tavoitteena on, että väestöllä on pääsy EU:n verkoston kautta toisiinsa liitettyjen kansallisten syöpäkeskusten palveluihin vuoteen 2030 mennessä. Vuoden 2021 loppuun mennessä käynnistetään ”Syövän diagnosointi ja hoito kaikkien ulottuville” –aloite parantamaan uusien innovaatioiden käyttöön ottoa hoidossa ja diagnostiikassa. Tunnistetaan paremmin ne henkilöt, joilla on riski saada syöpä (UNCAN.eu).

Elämänlaadun parantaminen: Tuetaan kuntoutumista ja sosiaalista integroitumista sairauden jälkeen tai siitä huolimatta. Samalla käynnistetään seurantahoitoon keskittyvä ”Parempaa elämää syöpäpotilaille” -aloite.

Syöpätietokeskus perustetaan uusien teknologioiden, tutkimuksen ja innovoinnin tukemiseksi. Sen kautta on tarkoitus koordinoita syöpään liittyviä tieteellisiä ja teknisiä aloitteita EU-tasolla. Lisäksi käynnistetään **eurooppalainen syöpäkuvantamisaaloite**, jolla tuetaan uusien tietokoneavusteisten välineiden kehittämistä yksilöllistetyn hoidon ja innovatiivisten ratkaisujen parantamiseksi.

Lapsisyöpäpotilaiden asemaa parannetaan aloitteella ”**syöpäsairaiden lasten auttamiseksi**”. Vuonna 2021 perustetaan syöpään liittyvien **eriarvoisuuksien rekisteri**, joka kartoittaa jäsenvaltioiden välisiä suuntauksia, eroja ja eriarvoisuuksia.

EU:n syöväntorjuntasuunnitelma on ihmiskeskeinen ja siinä käsitellään syöväntorjunnan kaikkia näkökulmia, ja se perustuu ”terveys kaikissa politiikoissa” -lähestymistapaan.

Komissio perustaa EU:n syöpäsuunnitelman täytäntöönpanoryhmän, jonka tarkoituksena on yhdenmukaistaa komission ja muiden EU:n toimielinten toimet ja politiikat. Ryhmä kokoontuu säännöllisesti keskustelemaan ja arvioimaan syöpäsuunnitelman toteuttamista. Ryhmä työskentelee tiiviissä yhteistyössä mm. jäsenmaiden kanssa. Syöpäsuunnitelman toimeenpanon onnistumista tullaan tarkastelemaan vuoden 2024 loppuun mennessä.

Suomessa EU:n syöväntorjuntasuunnitelman jalkauttaminen tarkoittaa laajaa yhteistyötä kansallisen syöpäkeskuksen, yliopistojen, kolmannen sektorin toimijoiden ja potilasjärjestöjen kanssa niin, että yhteiskunnan kehittämisessä on terveys kaikessa toiminnassa keskeisenä tekijänä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU33 (terveysjaosto) 4.3.2021

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Syöväntorjuntasuunnitelma pannaan täytäntöön monenlaisilla komission rahoitusvälineillä. Torjuntatoimiin varataan yhteensä 4 miljardia euroa mm. EU4Health-ohjelmasta, Horisontti Eurooppa -ohjelmasta ja digitaalinen Eurooppa -ohjelmasta.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM(2021) 44 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Lääkintöneuvos Sirkku Jyrkkiö, sirkku.jyrkkio@stm.fi, 02951 63367
Ylilääkäri Soila Karreinen, soila.karreinen@stm.fi, 02951 63491
Erityisasiantuntija Tuomas Leppo, tuomas.leppo@stm.fi, 02951 63120
Hallitusneuvos Ismo Tuominen, ismo.tuominen@stm.fi, 02951 63341
Erityisasiantuntija Reetta Honkanen, reetta.honkanen@stm.fi, 02951 63137
Neuvotteleva virkamies Sirkku Saarikoski, sirkku.saarikoski@stm.fi, 02951 63565

EUTORI-tunnus

EU/2021/0124

Liitteet**Viite**

Asiasanat	kansanterveys, terveystiete
Hoitaa	STM
Tiedoksi	EUE, OKM, UM, VM, VNK, VTV, YM
